

3^η Ετήσια Διάλεξη ΣΑΕ 2024

Μιχάλης Ν. Μιχαήλ

Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Λευκωσία, 3 Οκτωβρίου 2024

Παρουσίαση του Προσκεκλημένου Ομιλητή Καθηγητή Γιώργου Μαργαρίτη

Με χαρά σας καλωσορίζω στην 3^η Ετήσια Διάλεξη της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών, ένα θεσμό που το Συμβούλιο της Σχολής μας καθιέρωσε με σκοπό την ανάδειξη της σημασίας των Ανθρωπιστικών Επιστημών, ειδικά στην εποχή μας, και την διαμόρφωση συνθηκών για περαιτέρω ανάπτυξή τους στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Φετινός καλεσμένος της Σχολής μας, τον οποίο και ευχαριστώ θερμά για την αποδοχή της πρόσκλησης του Συμβουλίου της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών για διάλεξη, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο Ιστορικός Γιώργος Μαργαρίτης. Γνωστός μέσα από τα βιβλία του για την Ελληνική και Ευρωπαϊκή ιστορία, γνωστός όμως και μέσα από τις ιδιαίτερα μαχητικές του παρεμβάσεις για θέματα Ιστορίας, Παιδείας, Πολιτικής, γνωστός με λίγα λόγια για τον ρόλο του ως ένας διανοούμενος της σύγχρονης Ελλάδας που επιμένει στην ανάγκη της σκέψης και όχι της πληροφορίας, στην ανάγκη της παιδείας και όχι της γνώσης χωρίς κάποιο νόημα.

Καθηγητής σύγχρονης κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης για είκοσι περίπου χρόνια και αργότερα στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για άλλα δεκαοκτώ χρόνια, ο Γιώργος Μαργαρίτης είναι ο συγγραφέας σημαντικού αριθμού βιβλίων για την ευρωπαϊκή και ελληνική ιστορία. Η ιστορία του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου, η περίοδος της κατοχής στην Ελλάδα, ο

ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας, η ιστορία της Ρωσικής Επανάστασης, η θεμελίωση της ελληνικής ανεξαρτησίας, η καταστροφή των μειονοτήτων στην Ελλάδα, είναι μερικές από τις θεματικές στις οποίες αφιέρωσε την έρευνα και συγγραφή του. Τα βιβλία του ξεχωρίζουν πρώτα και κύρια για την τεκμηρίωση των θέσεων που περιέχονται σε αυτά, τεκμηρίωση που βασίζεται σε πολύχρονη έρευνα σε πρωτογενείς πηγές, αλλά και για τα ερμηνευτικά σχήματα που παρουσιάζουν σε σχέση με τις εξελίξεις που εξετάζουν. Ερμηνευτικά σχήματα που δεν αγνοούν την ανάλυση των οικονομικών δεδομένων και των αλλαγών που παρουσιάζονται σε αυτά, αλλαγών που ωθούν σε νέες κοινωνικές εξελίξεις, αλλαγών που σε τελική ανάλυση κινούν την ιστορία. Ο ίδιος ανέφερε σε συνέντευξή του, τον Μάρτιο του 2021:

δεν ανήκω -επιθυμώ τουλάχιστον να μην ανήκω- σε εκείνες τις σχολές ιστοριογραφίας που ταυτίζονται με τη «συλλεκτική» αρχειοδιδία, που απορρίπτουν τα σχήματα και διαχέουν τα ευρήματα και το έργο τους στο επιμέρους, το περιθωριακό, το ειδικό, το αποσπασματικό, το επουσιόδες. Το έργο του ιστορικού είναι η οικοδόμηση σχημάτων, ερμηνευτικών σχημάτων, μέσα από τη νοητική, την επιστημονική επεξεργασία των υλικών που διαθέτει. Έργο του είναι να συγκρίνει, έτσι ώστε να μπορεί να κρίνει, να συσχετίζει, έτσι ώστε να μπορεί να γενικεύσει, να παντρεύει την όποια πληροφορία με ένα ευρύτερο υπόστρωμα παιδείας και, όλα αυτά, να τα παραδίδει μέσα από την αφήγηση στο ευρύ κοινό, να τα διαχέει στη γύρω κοινωνία συμβάλλοντας στην παιδεία του κόσμου μέσα στον οποίο ζει.

Πέρα από το συγγραφικό του έργο όμως, ο Καθηγητής Γιώργος Μαργαρίτης διακρίνεται για την ουσιαστική παρέμβασή του και ανάλυση των γεγονότων του παρόντος, πάντοτε μέσα από τον φακό του ιστορικού, μέσα από την πρόσληψη της ιστορίας ως ένα μοναδικό πλαίσιο κατανόησης όχι του παρελθόντος αλλά του παρόντος. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημερινή πραγματικότητα κυρίως σε σχέση με την Παιδεία και τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, προτάσσει πάντοτε την ανάγκη σκέψης και την ανάγκη τα πανεπιστήμια να παραμείνουν χώρος σκέψης και όχι χώρος μεταφοράς εξιδεικευμένης γνώσης.

Η Ιστορία ως πολιτική επιστήμη και ως το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι φοιτητές και φοιτήτριες μαθαίνουν πρώτα και κύρια πως να σκέφτονται, είναι και το θέμα για το οποίο θα μας μιλήσει σήμερα. Σε ένα κόσμο που ενώ μοιάζει να κινείται με ταχύτητα μπροστά, η κυριαρχία της μη σκέψης, ακόμα και στα πανεπιστήμια, δίνει την εικόνα ενός κόσμου που διαλύει ότι η ανθρώπινη γνώση έκτισε μέχρι σήμερα. Γι' αυτό τον λόγο η ανάγκη της Ιστορίας καθίσταται αναγκαία όσο ποτέ. Μέσα από την Ιστορία και τα ερμηνευτικά σχήματα που μας δίνει, κατανοούμε τον κόσμο ή τουλάχιστον, προσπαθούμε να τον κατανοήσουμε, αφού όπως ο ίδιος ανέφερε σε συνέντευξή του, *ο καταγιγισμός πληροφοριών έχει σκορπίσει τη δύναμη της σκέψης σε αμέτρητες μικρές ψηφίδες χωρίς συνοχή και χωρίς ιεράρχηση. Δεν υπάρχει σχήμα, χωρίς σχήμα δεν υπάρχει γνώση, χωρίς γνώση δεν υπάρχει σύγκριση, χωρίς σύγκριση δεν υπάρχει κρίση, σκέψη. Το σημαντικό και το επουσιώδες, το ασήμαντο και το καίριο δεν ξεχωρίζουν πλέον μεταξύ τους. Μέσα από τον ωκεανό των ασύνδετων «πληροφοριών» γεννιέται η σύγχρονη εκδοχή του αγνωστικισμού.*

Η σκέψη μας και η στάση μας απέναντι στο τι γίνεται γύρω μας λοιπόν, επιβεβαιώνει τα λόγια του Μαρξ, ότι *δεν καθορίζει η συνείδηση τη ζωή, αλλά η ζωή καθορίζει τη συνείδηση.* Και οι ανθρωπιστικές επιστήμες, ειδικά η Ιστορία, είναι ίσως το καλύτερο πλαίσιο για να κατανοήσουμε με ποιο τρόπο και με ποιες διαδικασίες οι αλλαγές στη ζωή καθορίζουν και τη συνείδηση των ανθρώπων, συνείδηση η οποία μετατρέπεται σε τρόπο αντίληψης και δράσης – ή μη αντίληψης στην εποχή μας – για το τι συμβαίνει γύρω μας.

Αγαπητέ Γιώργο, εκ μέρους του Συμβουλίου της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών σε ευχαριστώ ξανά για την αποδοχή της πρόσκλησής μας.